

թող տուաւ¹, Աշիտ-բ անուամբ Դիմաք- սեան մը կը յիշուի Հայոց թագաւորութեան բաժանման ժամանակը (Խոր. Գ. Է 45): Ընդ- հակառակն Տրդատ թագաւորին աներորդ անունն ալ Աշիտ-բ է (Խոր. Բ. 34. էջ 165): Մովսէս այս անունը յայտնապէս Տրդատայ Աշիտ- կնոջ անունէն հետեւցուցեր է, զոր Ագաթան- գեղ, էջ 575 եւն առանձին կը յիշէ, վասն զի Խոր. յիշեալ անունն իբրեւ -նովդ եղած հա- մառոտութիւն մը նկատեր է²: Սակայն ան- շուշտ շատ ուղիղ է Հիւսիսանի³ Հայ. Քեր. Ա. ա. 20 Աշիտն ոսեւ. ἀσισή «տիկին, կամ» տի- բուհի, բառին հետ ըրած համամատութիւնը: Բդե-շէ տիտղոսին հին ժամանակներէ մնացած երեք մեկնութիւններէն մէկը՝ պսիւքն⁴ Ամիանոսիւր (magister equitum) բոլորովին ինկալութիւն է: Արտանդիանոս Մեծ ամբողջ պետութեան⁵ կամ պետութեան գոյութիւն ունեցող բաժանմանը համեմատ երկու զորավար դրած էր, մէկը հետեւակազօրուն (magister pe- ditum), իսկ միւսը՝ այրուակնոյ վոյս (magister equitum), որոնք երկուքն ալ ուղղակի հասարակ զօրքնն, իսկ անուղղակի՝ իրենց ստորակարգեալ վաշտապետներուն (Duces) ձեռնովը նսեւ սահ- մանապահ զօրքնն գլուխն էին⁶: Ուստի magister equitumը մանաւանդ Հայոց առիտին կը համապատասխանէ: Զօրքորիս Մետիւքնա- ցւոյն մեկնութիւնը իբրեւ «βραρχος (անդապահ) թագաւորին, կամ փոխարքայ⁷, ընդհանրա- պէս պաշտման էութիւնը կը բացատրէ, մինչ- գեւ յուս. Ագաթանգեղայ մէջ κομιτατικός — լատ. comitatensis, comitatusի⁸ «բոլորու- նեաց վերաբերող, թարգմանութիւնը (So- phocles Greek Lexicon s. v.) պարզապէս անկէ յառաջ եկած է, որ 4 Բդե-շէ⁹ թագա-ւորական պաշտանն մէջ առաջին բարձն ունեին:

ԴՐ. ՄԱՆՈՒՍԻՏ

¹ Հմմտ. Գառնիշ, Gesch. Irans էջ 141. 145:

² Հմմտ. ասոր նկատմամբ՝ Մարկոսի Fundamente israelitischen und jüdischer Gesch. p. 52 եւն:

³ Յեւ Մաւիս, Abriss des röm. Staatsrechtes 380:

⁴ Ընդմ. Anecd. Syr. III 259. 25. [Զօրքորայ հետեւորք անուանեալ եկեղեցական պատմութիւնը, Գերմ. թարգմ. հրա. Գ. Արեւիկ եւ Գ. Արի. Գերմ էջ 173. 22:]

ԱՅԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻՆԷ ԻՆԴՆԵՆԴՆԵՆ

ԲԱՆԱԿԱՐԳԱՐԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԵՆ

(Հարմարութիւն եւ Գր.)

Ժ. Ա.

Երեւանի պետական գրադարան:

Արքայի եւ յոյն աղբիւրաց՝ երկակողմանի պատարագմելու արուեստին եղանակին վրայ առած տեղեկութիւններէն կ'իմանանք թէ, Ը. եւ Թ. դարուն խաչի եւ կիսալուսնի միջեւ մղուած պա- տերազմեղ պարզապէս ձիւարարող մարտավարներ էին: Պոզանայի ըսածին նայելով, Աբաբաջիք՝ պաշտպանողական յորինուածութեամբ լուս ածա- ցած հռոմէական պետութիւնը գրաւել փորձելու յանգեցութիւնը չունէին, սակայն ասպանակ սկսելու համար մեծամեծ պատարատութիւններ շատ անգամ կը տեսնէին: Արքայի մէջ 199 հե- տեւեալը կը գրէ. «Հիմայ մեր՝ թշնամաց երկրին մէջ կատարած ասպատակութիւններէն մին ստո- րագրեմ, որպէս զի ընթերցողն անոր վրայ մէկին գողափար տեսնայ: Սահմանաւանդ գործողաց փորձաւորներէն շատերուն ըսածին համաձայն, յարձակումը՝ որ բանակի մեծ զօրութիւն կը պա- հանէ, զարմանային ժամանակները կ'ըլլային: Աս- պատակութիւնը Այսար (Մայիս) ամսոյն 11ին կը սկսէ, երբ ձիւրք գարնան դաւար ծարակով լաւ ծարակած կ'ըլլան, եւ 30 օր կը տեւէ, այսինքն Այսարի մնացած օրերը եւ Հապիւանի (Յուլիս) տասն օրերը: Այս միջոցին հռոմէական երկրներուն մէջ առաւել խռա կը գտնուի, այնպէս որ ձիւրք երկրորդ գարունը կը վայլեն հնո: Ի գարնին, 25 օր՝ որ է բոլոր Հապիւանի մնացած օրերը եւ Թամուզի (Յուլիս) հինգ օրերը, ձիւրք խնամակով ու զանազան պարտքերով կ'անցընեն: Ենայտ իբրեւ հետ կը մի- անան ամառնային ասպատակութիւններն ընելու, որ 60 օր կը տեւէ, Թամուզի 11էն սկսելով:

Զմարուան ասպատակութեանց մասին փոր- ձառու անձինք կ'ըսեն, թէ կարեւոր հարկը եթէ զայն պահանջելու ըլլայ, զգուշանալու է թշնա- մոյն երկիրը շատ խորանուի ըլլալէ. բաւական է, եթէ 20 օր տեւէ արշաւանքը, չուն ու գարնի ի միասին, այնպէս որ իւրաքանչիւր զինուոր իրեն հարկաւոր եղած աշխարհ իւր ձիւրք վոյս բաւ- նաւորել կարենայ: Դարձեալ, այս ասպատակու- թիւնները Հուրաթ (Փարսուար) ամսոյն վերելքը ու Ագար (Մարտ) սկիզբները սկսուելու են, ինչու որ այս ամիսները թշնամին — հետեւակ ու այրուակ, շատ խեղճ կ'իմանի մէջ կը գտնուի, մինչդեռ անդէից միաբանակ բազմութիւն մը հնո կը տեսնուի: Մեր զօրքերը փութով պէտք են եւ պաշտպան, որպէս զի ձիւրք արտահանուի:

Ասոր հետ համամատութեան բերինք Նիկե- փորոս կայսեր՝ Աբաբաջից այս ասպատակութեանց գիմաց, Յուսաց բաւած գրից մասին մեզի պատ- մանը. «Երբ որ հոժ բազմամարտ բանակի մը հան- դերանաց եւ շուին լուրք կ'առնուիք — առի տգործարար Ագուստոս ամսոյն կը հանդիպի — մեծախումբ բանակներ զորաժողով կ'ըլլան: Ասան զի այս ամսոյն մէջ գուժապաւնդ գումարանկներ

ծելիքստանէ, Պաղեստինէ, Փիւնիկէ եւ խորին Աթլիքը զէպ ի Կիւիլիսի եւ Անտիքայ ու Լաւէպի Նաբաթայրեր ի Համախորինս եւ Սեպաթայրի անոյն Աբաբացւոց հետ եւս միանալէն ետքը, հռոմեական պետութեան փրկել զսկսն արշաւել, Արդ թիւնամի գումարանքներու ի մի Համախմբութեան ժամանակը պէտքը եւ ստեպ ստեպ ուղարհադակներ եւ Լայոց Տառնակիք՝ (յն. տառ-արօսւոց) առանձնած մարդիկը, եւ զեռ ուրիշ շատ մը վառահէկ ու յաշնոպի լրտեսներ զգել, վաճառականներու եւս մուտքը թողլու եւ, Դարանայ բարեկամ՝ կերպարարութեւ ի մեղի սահմանակից լեռաց փրոյի գզիպներուն (xδoσpυ) հրամանատար — էմիրներու, Անոցնամակ եւ պարզեւեներով ծառայող զոյրեր, եւ Ալպայիս զապմածն ու բազմակից շարտարութեամբ շատ անգամ կարելի է թիւնամի ծրագրին ու դիտարարութիւնը, ի մի գումարանած ձկնար ու ստանալու զօրաց համար, զօրավարաց անունը եւ երկրին որ կողմն արշաւանը բերնու ունեցած միտքն ստեպ իմանալ, Արդ՝ յարմարականս բանակին ընելու շարժման վրայ ապահով տեղեկութիւն ընդունելէն ետքը, բոլոր զնոցը համաժողով գումարելով, սահմանադրելով կիրճեր բռնելու եւ Յետոյ ձկնարաց ընտրել զնոցով փորձառու վաշտապետ մը, եւ կամ ուրիշ բարձրաստիճան ու ծարար գիտնական մը՝ յառաջ քան թիւնամին մեր վրայ յարակուսմ ընելը, ահոր գիմարը զօրկուլու եւ խօլ ստի թիւնամայն հետոցը հետեւելով, զանոց լաւ մը զգտն եւ թիւնամայն սանկ մէկ շարժմանը վրայ ընդհ. հրամանատարին միշտ տեղեկութիւն տայ, շատ հետաքրքրական եւ նմանապէս Բաբարոց Ա. կայսրը (867 — 880) կառավարութեան սասնն եղած պատերազմական կարգադրութեանց ստորագրութիւնը, զոր գրածն է կոստ. Ծիր. (de cerim. aulae Byz. I, pp. 444 եւ 445):

Ἐπὶ τοῖς ἑσπέραις, ὡς ἐπὶ τοῖς ἡμέτεροις, ἡμεῖς οὐκ ἐκείνους ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ἐκτιμῶμεν ὡς ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἡμεῖς ἡμετέρας ἐκκλησίας, ὡς τὰς ἐκκλησίας τοῦ κόσμου, ὡς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὡς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὡς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Εἰς τὰ ἄπληκτα.

Πρῶτον ἄπληκτον· εἰς τα Μαλάγινα.

Δεύτερον· [εἰς] τὸ Δορύλειον.

Τρίτον· εἰς τὸ Καβόρκιν.

Τέταρτον· εἰς Κολώνιαν.

Πέμπτον· εἰς Καισάρειαν.
[Ἔχτον· εἰς Ἀρμενιάχους εἰς τὸν Δαζιμῶνα.]

ὁ τι ἂν δομέστικος τῶν σχολῶν καὶ ὁ στρατηγός

¹ τασινάκια ζήτω. 189, 2 ἀπὸ τῶν ἀποστελλομένων κατασκόπων χορὴ τὰς κινήσεις τῶν φροσῶτων ἀναμαρτάνει, καὶ τραπέζας ἐπιλέγουσιν γενναίους καὶ ἀνδρείους οἱ Ἀρμένιοι τασινάρχους καλοῦσι καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις ἀπογράφονται, καὶ ἀρχηγοὺς αὐτοῖς ἐπιστάν, οἷς, πρὸς τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ πολλὴ ἔμπειρία τὴν δόξαν αὐτῶν τῆς Συρίας χωρὶν πρόσθεν κτλ.
Այս Զաւերեւ բառաբարդ էր չքանուող անձնութիւն բարձր բովանդակ կամ բովանդակ բըլըւղի. Ենթէ վերինը չէր է, կարելի է թերեւս նաեւ բովանդակը ընթերցուել, ու իմաստն էր շատ բարձր կը յարմարէ: Ի չգոյե ուրիշ. Լուսաբան միջնութիւն, զոյոս իբր լին ինքնագրութիւն հոս յառաջ կը մերժուի:

τῶν Ὀψικίων ὀφείλει ὑπαντᾶν τῷ βασιλεῖ εἰς
τὰ Μαλάγινα;

ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν θρακησίων εἰς τὸ
Δορύλειον·

ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν καὶ ὁ στρατη-
γὸς Σελευκείας ὀφείλουσιν ὑπαντᾶν τῇ βασιλεῖ
εἰς τὸ Καβόρκιν

Ὅτε εἰ μὲν ἔστι τὸ ταξίδιον εἰς Ταρσύν, τὰ λοιπὰ ἑμάτα θφείλουσιν ἀποσυνεσθαι εἰς Καθύρκιν, οἱ δὲ πρὸς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς θφείλουσιν ὑπαντάν τῃ βασιλεῖ οὐ μὲν Καππάδοξ καὶ ὁ Χαρσιανίτης καὶ ὁ Βουκελλάρης καὶ Κολώνιαν, οἱ δὲ Ἀρμενιάτος καὶ οἱ Παφλαγῶν καὶ ὁ Σεβαστείας εἰς Κατσάριαν.

[Ὅτε εἰς Τεφρικὴν, τὰ Ἀρμενιάκα θέματα
 ὀφειλοῦσιν ἀποσωρεύεσθαι εἰς τὸν Βαθὺν
 Ῥόακα].

Այսինքն՝

Համահայտ արևո-նիկն հայտերական պոզիտիվիզմն է-
ղանկ դիտարարական հայանել-բո- :

- Ա. { 1. Կայան՝ Մալադինա,
2. Կայան՝ Դորիւղէոն,
3. Կայան՝ Կաբորկիոն,
4. Կայան՝ Կողոնիա,
5. Կայան՝ Կեսաբիա:

[Բ. 6. կայան՝ Դառիմոն, Հայկական բանակա-
թեմին մէջ]:

Գրեմարու է որ արքունեաց անձնապահա-
պետն ու արտական տնձնապահաց հրամանատարը՝
կայսրը Մալաքիան պիտի գլխաւորեն։ Իսկ Թրա-
կեաներն հրամանատարը՝ Գորիւղէոն։ Արեւե-
լեան բանակաթեմին էլ՝ Մելիկիային հրամանատար-
ները՝ կայսրը պապարկին պիտի գլխաւորեն։

Արդ եթե շուն գեղ է Տարսնի ընայ,
 Զնայած զուսմարտիչները կապրիկոսն պիտի
 Տամաթմուկին: Ընդ Տակուսուկին, արեւեկեան՝
 կապուսուկիւր, Քարսիսեան եւ Բուկնդորսին
 բանակէք իմերու զօրավարները — Կոլոնիս, իսկ
 չայկայան, Գալիֆադիսն ու Սեւաստան թեմերու
 Տրամանասարք՝ Կեսարիս կայսր պիտի գե-
 ժանաւորեն:

[Եթէ արշաւանքը գէպ ի Տեփրիկ ըլլայ, հայազունը գումարտակը Բաթիւս Հռիւակս պէտք է որ խմբուի:]

Ուստի եւ Աստուանդնի տուած այս տեղեկու-
թեանն կը տեսնուի, որ կայսրն ընդգէժ Անհաւա-
տից խաչակրութիւն ըրած ատեն՝ Տինգ կայսրն է
կ'անցնէր:

Մայրաքիչն առաջին կայանը՝ Ուպախմատոն երկրին մէջ է։ Հոս մայրաքիչաբոյ յո ասիական ձիւտար Քիխիմապաչաց պետերը՝ կայսրը կը գի- մաւորէին։ Ըստ Ռամէնէի, Ռփսիկեցւոց Տրամանա- տարը Գորիշղէն կայսրը Տնտ կը միաւորէ։ Այս ենթադրութիւնն այն զիւն առեւել միայն կընայ Տաւանական լլայւ, որ Գորիշղէն Ռփսիկեանի կը զրաբաբերէ։ Սակայն Նիկիւս, որ Ռփսիկեցւոց Տրամանատարին ինտոն էր, շատ աւելի մաս է Մալաքիայի, քան Գորիշղէնի։ Բաց ասի կը

պատշաճելու, որ բոլոր անձնապահ,ք միեւնոյն ժա-
մանակ կայորը գիմաւորէին:

Երկրորդ կայանն էր Գորիսի շրջան: Կայանական
բանակը շարժվեց Ե. Պոստոլի կողմ, հիմապեղ
հենե հարձակում չուր հասնի. (իսկ խուզարարը էջ
82-ի) Ըստ Ռամանիկի ենթադրության, քարկե-
տեղի զուգահեռակի զբաղվող հաս կայանական
բանակին կը կցեր: Չուն յառաջ կը քալե անցիկով
Սիրիզան, հիմապեղան անտառապուրջ բարձր-
առաւել: Կը համար կայանիկուն:

կապորդինն կայսերական բանակին հետ էր միանայ Արեւելեան գումարտակը, որուն ծախարըը լճորդներն — ԽԿԳ. աշխարհկայ քաղքին, մտերըը գտնուէր. հոս էր միանայ նաեւ Սելւեկեան գումարտակը:

Եթե արշաւանքն ընդդէմ կրիկեցի Արա-
բացոց ըլլայ, կայսերական բանակն աւելի յառաջ
կը քալէ դէպ կոշոնիւ։ Հոն անոր կը կցին՝ Կապա-
դովիէա, Քարսիանոն ու Բուկեղարիոն արեւե-
լեան գումարտակները։

Ընդհակառակն պահպադոնայի, հայ ու սօսթառայի (Էլբրինն Բարեքը Ա.Մ. Ժամանակ չէյի-հանի անշառեալ) գումարանիդ պէտք է ինչ կետերի խմբի: Պահպադոնիդ համար այս արտառոց հրամանը՝ այն գաւառին աշխարհայ գրեական իրենց կրնայ մնիւիլ: Լեռներով գաւառ-գետն ու ներքուստ շրջապատուած արառիկ միայն արեւելեան կողմը բաց էր: Ուստի պահպա-դոնեան գումարտակը դէպ Ամասիա՝ Հայոց Թեմին զորածաղաղտանով, կը քալէ: Ան ասէ՛ Տին հռոմեական զինուորական ծախան բռնելով՝ կամանա Պոնտոսի վրայով յառաւ կը շարժի դէպ Աբաստ-տի, ուր երբորդ գումարտակը (Աբաստիակ) Պալ-գառնեանց ու Հայոց հետ էր միանալ, որպէս զի միաբան միասին կետարիա չունէր: Ասէ՛ անգիլ կայսերական Պատմիչը կը լռէ: Հաւանականաւոր-յն կայսերական բանակը Աբեքեալին — կողմերի հարաւ-արեւելքը, իսկ արեւելեան գումարտակը՝ Կաղիսիազը: Անդարարաւայ ծամբով հարաւ-ար-եւմուտը դէպ է Տիմանի կ յառախանալ: Հռոմ վեր-ջաւելա թուրք գումարտակները կը միանան, ու կը սկսին նոյնհետայն — եթէ Աբաստիքը զինեալով կանխելով հռոմեական երկրին վրայ յարձակու-ման — զինուորական գործողութիւնները կառաւար-կ կայսերական բանակը փառապանդապաղ, Վաղար-շապատի շրջանէն Կաղիսիազի մօտէն իրենց զին-վորական զորքերը կը շարժեն: Եւ ինչպէս ինչպէս

1 Արեւելեան ու Վաղարշապէս թեմերն անընդ-
միջապէս դարձին ըլլալով Հայաստանի, ստեղծ ղեկա-
նակեան պատերազմներուն մէջ մարտնչորէ գումարաւորներ
էին, այս պատճառաւ իսկ շատ Հայրապետ, Հմմտ. Niceph.
Aug. de veneratione bellica pater. 185, 5 ff. Hae.
Βάρδας ὁ μακαριότητος Καίσαρ ἐν τοῖς γαισινουθῶν τῷ Ταρσῶ
θίμασι, τῇ τε Καππαδοκίᾳ καὶ τῷ Ἀνατολικῷ στρατηγῶν
νομιάτις τῶν τῶν Ταρασῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων
δυνατείαις ἐστρατηγῶν, καὶ μέγιστα καὶ αὐτὸν ἀνεστρατηγῶν
ἐξόπαια. Վարդ՝ սահմանի քրոյ էկաւորաց զիր աստ ունը
նախ ռաւազաւորաց իրենեւորն աւելին առաւ. այս զոր-
քաւարդը՝ որ նիկիֆորոս Կոյսեի Հայրապետը քարէ ծով
ի խմբաբազու ու ներածութեամբ անխաղաչեան էր, ինքեւնը
Հայրապետութեամբ երադարազեալ աշխարհն էր խառնադնէս
ստեղծարար Հմմտ. առաջին:

ու Պոդանդոն անցնելէն ետքը՝ կը հասնի Կիլիկիոյ
Դրանց (Pylae Ciliciae), ուսկէ անդին կը աւարտա-
ծուի Թշնամեադ երկիրը:

Դեպ արեւելք եղած արշաւանաց մասին մեր ունեցած բոլոր ծանօթութիւնը սաշափու է միայն, թէ կայսերական ճամբարը Դասիքին ծառայաւան արտամայրերուն վրայ կը գտնուի, ընդ մէջ Եփեսոսեայի ու Սեբաստիոյ, քիչ է՞նչ ճամբորդ կայս. բանակը հնոյ կը հասնի. գծուարին է կարգիդինին վրայէն Ննիֆադըն, Հաւանական է որ կայսրն Անիկի-րդոյ ու Տաբիոյ վրայէն առաջ-նորդող ուղղակի ու անբայթ ճամբան բռնէ՝ Հայս գեղմարտակները (այսինքն՝ Հայկական, Խաղզին, Կողմերն, Սեբաստիա, թերեւս Դաւե-Քարանդանոն թեմըր). Բաթինի Հօիակոփի քով կայսրն սպա-նելու էին, ոսկէ շաւն առաջ շարժելով կը հասնէր Տեփրիկէ:

കുറിപ്പ്.

[illegible]

Իբն Նորադպե իւր առած անգին տեղեկութեանց զյայտնաւոր ճառաւ մ'իւռ աւելցուցած ինչ, որուն նիւթն է՝ բիւզնդեան բանակի կողմէն կրօնութիւնն ու զինուորական նշուիրակներով թիւնը, զոր de Goejeբ ըրած թարգմանութենէն առնեցով բառ առ բառ յառաջ կը բերեմ (էջ 84)։

Ըմբողջ բանակին թիւն է 120.000 մարդ Պատրիկ (Batrik) է 10.000 հազար կը հրամայէ Վեղջին իւր իշխանութեանը տակ երկու առաքմայեան (Turmarhān) ունի, որոնք 5000 հազար կը հրամայեն: Ռաքմայեան մ'իւր իշխանութեանը տակ Տինգ գրուգար (Trungarin) ունի, որոնք 1000 հազար կը հրամայեն: Կրտսեղագիր մ'իշխանութեանը տակ Տինգ կոմս (Kamāsisa) կայ, իւրաքանչեւ իրին հրամանատարութիւնը 200 հազար վրդը է Կոմսի մէջ է Տինգ յոնապեան (Kontarhin) ասորաւ կազմեալ են, որոնք իւրաքանչիւր 40 հազար կը հրամայեն: Յիմապեան իւր իշխանութեանը տակ չորս տասնեակ (Dakarh) ունի, որոնք իւրաքանչիւր 10 հազար կը հրամայեն:¹

Պաշտօնակալներու թիւակն է՝ շատ շատ
40 լիար ոսկի. սակայն այս թիւն երբեմն կ'իջնայ
36ի, 24ի, 12ի, 6ի, մինչեւ իսկ 1ի:

Զբոսայ թոշակը տարեկան 18 եւ 22 դեռնարկ մէջ կը խազայ: Սովորաբար երեք տարի անգամ մէջ թոշակ կ'ընդգռնեն: Երբեմն ալ կը պատահի ոչորս, Տինգ, վեց տարեան ծառայողականաց փոխարէն թոշակը մէկ տարեամսկ կը փոքրուի:

Զինուորական Թոշակներու մասին ինն խորհարարէի աւանդածը վեր ի վերոյ է եւ շատ Թերահաւասար. Բաղձալի թիւ պայպիսի կարելուք ոչ հետաքրքրական չ'իւնիւրի մը վրայ զիւս մ'առնէ ծանրանայ : Ընէ մի աստիճանի թիւս առաջած Թոշակներու մասին ինն խորհարարէի աւանդածը վեր ի վերոյ է եւ շատ Թերահաւասար. Բաղձալի թիւ պայպիսի կարելուք ոչ հետաքրքրական չ'իւնիւրի մը վրայ զիւս մ'առնէ ծանրանայ :

1. **Կօնտարհ Աեւը** Pentekontarchos տնտեսան աշխատում է առ իւր խորհրդարկեր: Ունեւէտ յայտնի է թ ընկաւոր նախնաւոր 50 հոգիէ բաղկացած պիտի ըլլաւ, բայց յայտը 40ի իջեւ, թէեւ ազատեանկալաց հին յորհրքմն Աեւն տնտարի տնացած է:

